

Jens Kristian Lings

HIMMEL OG HAV OG HARBOØR

Drukneulykken 1893



JENS KRISTIAN LINGS

Himmel og Hav og Harboør

Drukneulykken 1893

LOHSE

Indhold

Forord	7
--------------	---

I

Introduktion	12
Forfatteren Erik Bertelsen	13
Landskab og sjæl	16
Kirkegården	23
Bispevisitats på Harboør	25
Carl Julius Moe	28

II

Mennesker og tro	38
Begravelsesritual	46
Litterære begravelser	48
Varsler	50
Den store drukneulykke	51

III

Afskrifter fra <i>Lemvig Avis</i> og <i>Politiken</i>	54
---	----

IV

<i>Lemvig Dagblad</i> : Pastor Moes sogn	190
Om Harboøre-Telegramets Afsendelse	191
<i>Den indre Missions Tidende</i> : Vore nyeste komikere	192
<i>Den indre Missions Tidende</i> : Ligtalerne	198
Vilhelm Becks kommentar (uden overskrift)	203

<i>Berlingske Tidende: Harboøre-Fiskernes Rygte</i>	205
Kristeligt Dagblads grundlæggelse.....	206
Efterord.....	208
Ignotus	210
Kommentarer til Hans Kirks »Fiskerne«.....	215
 Litteraturliste.....	 223
Kort over Harboør og omegn	224
Af samme forfatter	225
Om forfatteren.....	226
Sangen Vestjylland	228

Forord

Efter at have boet 25 år i København og 34 år tæt ved Harboør, har jeg fået lyst til at undersøge reaktionerne på den store drukneulykke i 1893, som i høj grad bragte Harboør på også københavnernes læber.

Hensigten med bogen er især et forsøg på at udpege nogle af følgerne af den åndelige modsætning, som fandtes i Danmark i slutningen af 1800-tallet, hvor yderpunkterne eller kraftcentrene kan siges at være repræsenterede af henholdsvis København og Harboør. Næppe på noget andet tidspunkt i danmarkshistorien har landet været så stærkt åndeligt polariseret. I København bredte naturalismen sig, mens en pietistisk vækkelsesbølge skyldede hen over Vestjylland.

Den 3. november 1871 indledte Georg Brandes på Københavns Universitet sin forelæsningsrække over »Hovedstrømninger i dansk litteratur i det 19. århundrede« og introducerede dermed det, man kaldte naturalismen, en filosofi, som ikke anerkender noget overnaturligt eller en sjæls eksistens. Meget forenklet siger den: Gud er død.

Godt en måned efter, den 14. december 1871¹, stod vækkelsesprædikanten, den ti år senere formand for Indre Mission, Vilhelm Beck, på prædikestolen i Vandborg Kirke, hvortil mange af »de hellige« fra Harboør var vandret for at høre ham.

I 1884 stiftede Viggo Hørup og Edvard Brandes dagbladet **Politiken**, som i særlig grad blev talerør for naturalismens folk. Samme år byggedes missionshuset i Harboør, som blev overdraget gældfrit til Indre Mission.

Naturalismen fokuserede på udviklingen af verdslige og materielle værdier og en åndelighed, der tog udgangspunkt i disse, mens vækkelsesbølgen i Vestjylland især fokuserede på, at Jesu liv og virke skulle afspejle sig i den troendes hverdag.

1 Annonceret i **Lemvig Avis** den 9. december 1871.

Jeg ønsker med bogen konkret at fokusere på de åndelige dønninger, som pressen skabte efter drukneulykken den 21. november 1893, hvor 26 fiskere fra Harboør omkom. Til belysning af disse dønninger har jeg begrænset mig til kun at bringe de artikler, den lokale **Lemvig Avis** og **Politiken** bragte om ulykken.

Lemvig Avis' redaktion regnedes for at være missionsk, og den beskæftigede sig udelukkende med at berette om stormen og dens følger i det nordvestjyske.

Politiken var talerør for naturalismen, og med sin avancerede teknik og kontakter til avisredaktioner landet over blev den naturligvis på mange måder meningsdanner. Bagefter citerede den så forskellige avisredaktioners fordømmelse af pastor Madsens og pastor Moes begravelsestaler. Disse citater var i mange tilfælde let omskrevne »afskrifter« af **Politikens** bekendtgjorte holdning, fordi de pågældende redaktører ikke selv havde været med ved begravelsen. På elegant vis lagde **Politiken** med disse citater en støttering om sin egen fordømmende karakteristisk.

Desuden demonstrerer **Politiken**, der dengang kun var ni år gammel, at den til overflod var i stand til at bringe et udblik over andre egnes og landes berøring med den pågældende storm, hvorved bladets demonstrationslyst i første omgang også kommer til at gøre ulykken ved Harboør til en meget lille del af en enorm helhed.

De to avisers læserskarer blev altså påvirkede af totalt forskellige livssyn og udsyn.

Det, at jeg har bragt alt, hvad de to aviser skrev, medfører uundgåeligt mange gentagelser af oplysninger, men jeg har fundet det rimeligst at gentage frem for at skære fra. Kun annonceringer med lange lister over bidragsydere har jeg tilladt mig at skære ned på.

Da debatten om emnet fortsatte i flere år og vel endnu ikke er uddød, og da jeg må stoppe et sted, har jeg til illustration af min påpegning af forskellighederne valgt kun at referere de to avisers indlæg til og med 31. december 1893.

Det har helt naturligt været svært for f.eks. de velorienterede københavnske journalister at forstå, at livskraften på så fattigt et sted som Harboør, og især i de helliges

kreds, kunne udspringe af et kristent livssyn, som både kunne være inspirerende, berigende og livsopholdende.

Ønsker man orientering om det religiøse livs betydning i København på nogenlunde samme tid, kan man f.eks. læse Henrik Pontoppidans romaner, *Lykke-Per*, *De Dødes Rige* og *Mands Himmerig*. I dem afspejles kristendommens aftagen bl.a. på den måde, at præsterne har nogen betydning i *Lykke-Per*, i *De Dødes Rige* en mindre og i *Mands Himmerig* slet ingen.

Vi har i dag en stor forståelse af københavner-journalisternes holdning til det, der foregik, men har vi lige så stor forståelse af harboørefolkets levevis ud fra deres præmisser for overhovedet at kunne eksistere?

Nedgøringen af vækkelsens og missionens betydning for disse menneskers livsudfoldelse er i årenes løb blevet gentaget så mange gange, at den har fået status som sandhed. For at få den virkelige sandhed frem finder jeg det altså nødvendigt, at vi genovervejer berettigelsen af denne nedgøring.

Dengang turde de troende i selskab med andre ikke blot vidne om deres tro, men også aflægge stærkt personlige vidnesbyrd om deres vej til troen og glæden ved at eje den som ledestjerne. Det hjalp mange andre til at finde frem til en tilsvarende livsførelse.

Selvfølgelig fandtes der i Harboør også negative og utiltalende forhold, hvilket bliver behandlet i denne bogs afsnit »Mennesker og tro«.

For god ordens skyld skal jeg tilføje, at jeg aldrig selv har tilsluttet mig Indre Mission. Men jeg har lige siden min tidlige ungdom, hvor jeg i to år var folkeskolelærer i Thyborøn, følt, at mørkemænds-karakteristikken på alle de vesterhavsfiskere var urimelig.

En aften havde jeg dristet mig til at deltage i et møde i Thyborøn Missionshus og var forberedt på pinlige scener. Det blev der slet ikke tale om. En stor og stærk fisker, som jeg kendte fra skakklubben, kom med en bekendelse, så tårerne løb ned ad hans kinder. Det var ikke det mindste pinligt. Tværtimod. Det var nogle af de ærligste ord, jeg har hørt i en forsamling. Jeg var også i Harboøre Missionshus et par gange. Aldrig før eller siden har jeg hørt så glad sang.

For at lette forståelsen af de specielle levevilkår og forhold på Harboør vil jeg allerførst ridse et og andet op om befolkningen på denne fattige egn. Min største inspiration til dette stammer fra forfatteren Erik Bertelsens romantrilogi *Harboørfolk*.

Flere steder i avisartiklerne forekommer tekst i kursiv for fremhævelsens skyld. Mine få, indskudte kommentarer optræder også i kursiv, men er sat i parentes.

Det er mit håb, at jeg med denne bog vil opnå at få skabt en ny og frugtbar debat om det, der skete på Harboør for 125 år siden.

Fjaltring i juni 2018
Jens Kristian Lings

I

Introduktion

Forfatteren Erik Bertelsen

Landskab og sjæl

Kirkegården

Bispevisitats på Harboør

Pastor Carl Julius Moe

Introduktion

Forfatteren Erik Bertelsen begynder sin roman, *Dagen bryder frem*, sådan:

»HARBOØR er et fladt og fattigt land, der ligger bredt ud som et forrevet hjørne mellem Vesterhav og Limfjord, åbent for alle vinde, åbent for solen, åbent og modtageligt som et barnesind, men også barsk og alvorligt som en gamlings furede ansigt.

Uvej og ulykker har tit hjemsøgt det store fiskersogn. Sorgen har været en kendt gæst i de lave huse. Men alligevel har der lydt megen sang derude. Ungdom gik synkende langs havstranden i måneklare frostnætter. Lystige viser hørte sammen med høleernes sving over de brede fjordenge på brændende hede sommerdage. Vemod og vovemod, kærlighedslykke og skibsforlis blev skildret i sang, mens man sad med aftenarbejdet omkring matskinnende tranlamper i små stuer, hvor vuggerne skumplede over sandstrøede lergulve. Og en fremmed vandrer var som en længe savnet ven, hvis han bragte en ny, skøn sang med sig. For Harboør er et sangens land.

Og Harboør er ligesom noget for sig selv.«

Carl Julius Moe

Da pastor Carl Julius Moe (1848-1927) og Harboør blev særdeles kendt over hele Danmark i forbindelse med den store drukneulykke i 1893 og for altid er knyttet sammen, finder jeg det relevant at fremføre et og andet om pastor Carl Julius Moe, der var sognepræst på Harboør fra 1877-1885.

I Dansk Biografisk Leksikon bd. XV står der bl.a.:

Som ung Præst laa det ham paa Sinde, at Prædiken skulde være 'Udtryk for, hvad Guds ord siger'. Han tog sin Præstegerning meget alvorligt. Med Indre Mission havde han oprindelig ingen Berøring, og om nogen 'Omvendelse' eller om et brat Gennembrud hører vi ikke. I Harboøre fandt han, at hans Sognebørn var 'et underligt hjertefolk'. Den Voldsomhed og Raahed, der kunde komme frem, hørte egentlig ikke deres Natur til, dog blev der ved Lejlighed drukket meget, og saa blev de vilde.'

Som Prædikant virkede han næsten stilfærdig; han havde intet af Becks² 'folkelige Veltalenhed'. Men hans Tale var klar og indtrængende, ikke sjældent satiriserende. Over for anderledes tænkende var han ofte mærkelig uforstaaende, og sine Domme fremførte han tit i et voldsomt, næsten groft Sprog.

Moes særlige evner for det sprogligt kontante passede perfekt ind i harboørbefolkningens egen talemåde. Et sprog, der for udenforstående ind imellem kunne lyde voldsomt og dømmende, var, hvad man i Harboør fandt ret og rimeligt.

I en prædiken til Kristi Himmelfartsdag sagde Moe bl.a.: »Skulde vi tro alt det, som Mennesker sige om deres afdøde Kjære, skulde vi tro alt det, som mange Præster

2 Vilhelm Beck.

sige i deres elendige Ligtaler, eller det, som staar derude paa Gravstenene, eller det, som bliver skrevet i Aviserne, saa er der jo ikke et eneste Menneske paa den hele Jord, som ikke ender sit Liv med at fare op til Gud og blive salig.«

I en begravelsestale skal Moe have sagt noget i denne retning: »Hvis denne mand kunne tale, kunne han fortælle os, hvordan der er i Helvede, for hans sidste ord var: 'Nu går jeg til Helvede!'«

Moe forargede næppe nogen med denne udtalelse, for alle havde kendt den afdøde, og alle troede på Himmerig og Helvede.



*Carl Julius Moe (1848-1927).
(Foto: Oscar Wils/Det Kongelige Bibliotek).*

Brændevinsprædikenen

Følgende beretning om Moes prædiken om »Brændevinsdjævelen« er hentet fra Erik Bertelsens roman, *Dagen bryder frem*. Erik Bertelsen havde fået begivenheden fortalt af sin far, Søren Bertelsen, der fiskede fra Langerhuse, var blandt de hellige og hørte pastor Moes prædiken i kirken. Erik Bertelsen skriver:

Drikkeriet var efter pastor Moes skøn i det hele taget så udbredt, at der trængtes til en gennemgribende forandring. Han havde nu været i embedet i tre år og havde fået et godt kendskab til sine sognebørn. Han vidste, at selv om de var stemningsmennesker, der let blev grebet af det, der var kønt og rørende, lod de sig ikke smøre om munden med søde talemåder. De havde et skarpt øre for, hvad der var ægte. Og skulle de vækkes til eftertanke, måtte de angribes med fornuft og kendsgerninger.

Han besluttede at vove et angreb på brændevinen. Det kunne vel for en gangs skyld gå an at træde frem i kirken med en prædiken, der egentlig var et fornuftsmæssigt oplysende foredrag.

Den tredie søndag i fasten 1881 stod pastor Moe på prædikestolen og læste dagens tekst: Og Jesus uddrev en djævel, og den var stum.

Så begyndte han at tale:

»I dag vil jeg omtale en djævel, der særlig har magten her i sognet, og det er brændevinsdjævelen. Forleden formiddag kom et par rejsende håndværkssvende til præstegården. De var allerede halvfulde. Og da jeg spurgte dem, hvordan de kunne være beskænkede så tidligt på dagen, svarede de: Vi går omkring og fægter. Penge får vi ikke mange af. Men folk er flinke imod os. De giver os en snaps og en kage hvert sted.

Jeg har blot i få år været jeres præst. Men i alle de huse, hvor jeg er kommet – eller i næsten alle – har jeg fundet brændevinsflasken som prydelse.«

Det rykkede i ansigterne nede i kirken. Og Kre Skipper spyttede hidt. Præsten mærkede, at han havde begyndt rigtigt. Han fortsatte nu

med at oplyse om brændevinens kemiske forhold og om dens skadelige virkninger på den menneskelige organisme. Da det så var bragt til side efter en omstændelig, men sikkert nødvendig redegørelse, tog han fat med den salte, sviende spydighed, som havboerne selv yndede at bruge.

»Vil I ikke undvære denne dræbende gift, så synes jeg, at I skulle sørge for at få den i maden også. Skal legemet ødelægges, hvorfor så ikke gøre det i en fart?

Ikke sandt, vi skal have brændevin, når vi er kolde; vi skal have brændevin, når vi er varme. Når vi er tørstige, må vi have en snaps, og når vi er trætte, må vi have en snaps at styrke os på. Når vi er forknytte, kan kun en snaps slå sorgen til side, og når vi er glade, skal glæden sættes op med en snaps, ja, helst to. En snaps må der til, når vi lægger os, og en, når vi rejser os. Besøger vi hinanden, må vi have en snaps og en kage og mindst to til smørrebrødet og tre, fire puncher ovenpå. Ved bryllupper, barselgilder, ja, selv begravelser møder du dine gæster med brændevinsflasken uden for døren for at byde dem velkommen.

Herren vil straffe jer for disse væmmelige skikke med legemlig og åndelig død. Kære sjæl, ved du ikke, hvor drankeren ender? Dersom brændevin er det første om morgenen og det sidste om aftenen, vil du vel forstå, at du må ende i helvede, efter Herrens ord, der siger, at drankere kunne ikke arve Guds rige.«

Han gjorde et ophold. Der lød en dump mumlen og knurren fra bænkerækkerne i den tætfyldte kirke, men ikke højere, end at Kre Skippers forbitrede: Pi, pi, pi, pi! hørtes tydeligt. Nogle ansigter var strammede i trods. Jens Toft og Søren sad dybt alvorlige, men med en egen glød i blikkene.

Flere mænd havde bøjet deres hoveder, så det ikke kunne ses, hvad de tænkte. De håbede måske, at præsten havde talt færdig. Men han havde endnu en bestemt fæstning at rette nogle hårde skud imod:

»Hvor Jesus bygger en kirke, der bygger djævelen et kapel ved siden af. Det har han også gjort her ved kirken. Og ve den mand, der har ladet det hus opføre for flere år siden.

Nu har jeg fejlet for min dør. Gå I nu hjem og gør det samme.«

Mange styrtede ud af kirken straks efter prædikenen. Mellem dem var Lars Rud. Han gik bandende og svovlende mod Langerhuse, uden at slå følge med nogen. Han var alt for opbragt til at bryde sig om selskab. Det eneste, han brød sig om, var at komme hjem og få skyllet halsen med en ordentlig dram efter den uforskammede prædiken.

»Sån en prås,« fnøs han og gav en tørvestump på vejen et spark, som egentlig præsten burde have haft. »Ham hår æ væt med til å gi en kalechevogn, en splinterny kalechevogn. Nu kan han bare vente, til han skal ha offer. Så skal han få en gammel skrå, skal han.«

Men Laj, der også var i kirken den dag, rendte i sit raseri om til bageren, som havde bygget en sal, hvor ungdommen kunne samles til drik og dans.

»Nu er æ præst da bløwen hel tåbelig,« fortalte Laj dirrende. »Hudden det?« spurgte bageren.

»Jow, han kalder dæ for æ døvl.« »A, sludder – er du gal?«

»Nej, det er æ præst, der er gal – han sejjer, te æ hus her er bygget af æ døvl, og det ved æ da, te du har gjort.«

»Sejjer han det – det skal han sandeligen få betalt.«

Andre mænd var gået lige hjem og havde hældt deres brændevin på møddingen. Og i hvert eneste hus blev der snakket for og imod den dristige præst. Ingen storm eller oversvømmelse kunne have bragt sognet i et større oprør end den prædiken.

Det var en søndag, der satte skel i Harboørs historie. Den skabte ligefrem en ny tidsregning. Den følgende tids begivenheder omtaltes gerne som så og så mange dage eller uger efter »æ brændvinsprækjen«.

I Dansk Biografisk Leksikon står:

Virkningen var overvældende. Ikke blot standsede Drikkeriet næsten helt; der fulgte derefter en aandelig Vækkelse blandt unge og gamle; Harboøre var fra nu af præget af Indre Mission, og Moe var regnet for en af denne



Pastor Moes gravsted på Skanderup kirkegård. (Foto: Stefan Skjerning).

Retnings førende Mænd. 1885 blev han Sognepræst i Skanderup. Ogsaa her fyldtes Kirken, og M.s Indflydelse i Sognet var meget stor.

Brændevinsprædikenen medførte også store sociale forandringer på Harboør. Mange hjem fik trægulve, børnene blev pænere i tøjet osv., hvilket alt sammen bekræfter, at en vækkelse også kan måles på ændringer i sociale forhold.

Skanderupvognen

Troslivet styrkedes kolossalt i de otte år, Moe virkede på Harboør, og det bør bemærkes, at Missionshuset var færdigbygget året før, han flyttede derfra.

Efter flytningen sås, hvor afholdt han var, idet det blev en fast tradition, at menigheden i Harboør hvert år i september tog toget fra Lemvig for at besøge menigheden i Skanderup, som så i november kom på besøg i Harboør. Man blev begge steder indkvarteret privat, og der holdtes mange møder i Missionshuset. Fra Lemvig Banegård arrangerede man en vogn, som blev kaldt »Skanderupvognen«, og den kørte lige til Lunderskov, uden at man skulle skifte. I næppe nogen anden togvogn er der nogen sinde blevet sunget så mange sange. Denne årlige trafik mellem Harboør og Skanderup var så givende for menighederne, at den fortsatte i over 100 år.

Selvfølgelig sendte menigheden i Harboør bud efter pastor Moe, så han kunne medvirke ved den store begravelse i 1893.

Når man ser på de spor, Moe satte i Harboørs historie, er det fristende at konkludere, at han set fra et kristent synspunkt var den rette mand på det rette sted på det rette tidspunkt. Ingen anden præst har sat så dybe spor på Harboør.

Også det officielle Harboør har indset denne mands betydning for egnen, idet man har opkaldt en vej efter ham.



Det officielle Harboør har indset Carl Moes betydning for egnen, idet man har opkaldt en vej efter ham. (Foto: JKL).

Den store drukneulykke

Hvor utroligt det end lyder, boede der i 1890 på Harboør (dvs. Vejlby, Vrist, Langehus, Tøt og »Æ Kjærkby«) i alt 1.594 personer. Forestiller vi os, at godt fire femtedele af dem var kvinder og børn, at nogle mænd var gamle fiskere, håndværkere, handlende, landbrugere (som ofte også fiskede) og andet, kan de aktive fiskeres samlede antal formodentlig have været på ca. 250 mand.

Natten mellem den 20. og 21. november 1893 stod 20 både med 5 mand i hver til havs fra ovennævnte områder. Seks af de tyve både kæntrede, hvorved 26 mand druknede, hvilket vil svare til ca. 10 % af samtlige fiskere.

III

Afskrifter fra
Lemvig Avis og Politiken

Afskrifter fra *Lemvig Avis og Politiken*

1. DAG

TIRSDAG DEN 21. NOVEMBER 1893

Lemvig Avis

Lemvig, den 21. Novbr.

En frygtelig Ulykke er hændet i Nat paa Harboøre, idet 6 Baade ere kændrede og 26 Mand druknede. Næsten alle Baadene fra Harboøre, ca. 20 i Tallet, vare paa Havet og mange ere endnu ikke komne tilbage. Ulykken er foraarsaget ved at Vinden, der hidtil havde været nordlig, pludselig gik om i Sydvest. Fra Fjaltring og Trans havde ingen Fiskere været ude i Nat, tre Baade fra Harboøre ligger udfor Fjaltring, men kunne ikke lande paa Grund af den høje Sø. Redningsbaaden er gaaet ud for at hjælpe dem.

(Senere Meddelelse):

– Kl. 2,35⁴

Paa Harboøre er i Alt forulykket 6 Baadelav (i Alt 27 Personer, hvoraf 12 fra Langaahuse⁵ og 13 fra Thøtt), de ere alle forulykkede i Løbet af Natten, før man endnu i Land havde Anelse om Ulykken. Efter Daggry ere de øvrige Baade komne i Land, tildels ved Assistance fra Redningsvæsenet.

Tuskjær Redningsbaad har reddet sex Personer fra Baadene udfor Fjaltring (se ovenfor) og Lilleøre Redningsbaad syv Personer. Foruden det store Tab af Menneskeliv, ere Flere komne til Skade paa forskellig Maade, og Kysten frembyder et skrækkeligt

4 Over middag, dvs. kl. 14.35.

5 Langerhuse

t Loh,
er, der
eller i
il 2den
Politiet
København
(A. A.)
Helsa
Søndag
il Kjøb-

thabu.
sværts
blevne
ærmeste
ere sig-
er ved
et ud-
alt for
stuffed
ndte, i

neddelser
af „En
lle fine
til ikke

raft og
veralt i
en af
mellem
forvift

Mod-
Digter
somme
Lands-
de fri-

Kraft-
frosne
intense
e Re-

Sverig

a veld-
Offen-
ilbage-

elfstab
d. 14.
Mini-
Miner,

Lembvig, den 21. Novbr.

En frygtelig Ulykke er hendet i Nat paa Harbøre, idet 6 Baade ere kæntræde og 26 Mand druknede. Ræsten alle Baadene fra Harbøre, ca. 20 i Tallet, vare paa Havet og mange ere endnu ikke komne tilbage. Ulykken er foraarfaget ved at Vinden, der hidtil havde været nordlig, pludselig gik om i Sydvest. Fra Fjaltring og Trans havde ingen Fiskere været ude i Nat, tre Baade fra Harbøre ligger udfor Fjaltring, men kunne ikke lande paa Grund af den høje Sø. Redningsbaaden er gaet ud for at hjælpe dem.

(Senere Meddelelse):

—, Kl. 2,35.

— Paa Harbøre er i Alt forulykket 6 Baadelav (i Alt 27 Personer, hvoraf 12 fra Vangaahuse og 13 fra Thøtt), de ere alle forulykkede i Løbet af Natten, før man endnu i Land havde Anelse om Ulykken. Efter Daggry ere de øvrige Baade komne i Land, tilbels ved Assistance fra Redningsvæsenet. Tustjær Redningsbaad har reddet sex Personer fra Baadene udfor Fjaltring (se ovenfor) og Vilsepe Redningsbaad syv Personer. Foruden det store Tab af Menneskeliv, ere flere komne til Skade paa forskellige Maade, og Rykten frembyder et strækeligt Syn af døde og saarede Mennesker imellem inddrevne Vragstumper fra Baadene. Den første Melding om Ulykken indtraf i Morges omtrent Kl. 6, da Redningsinspektøren igjennem Telefonen blev allarmet og der fra en af Redningsstationerne forlangtes Lægehjælp, denne blev ogsaa hurtig ydet, og to af Byens Læger opholde sig paa Harbøre og forbinde de Saarede. Man havde dog den Gang ingen Anelse om Ulykkens Omfang.

Længere Nord paa ere ogsaa Mange forulykkede, fra Agger ere tre Baadelav med 13 Mand gaaede under, ligeledes om Natten.

Fra Klitmøller meldes der om 4 Forulykkede, fra Vangsaa om 3 og fra Nørre Vorupør om 2.

De fra Harbøre Forulykkede ere:

Poul Hau, gift, Niels Paakjær, gift, Mads Kyndi, Søren Jensen Lyng, gift, Anders Juergen, Jens Tommerup, Ole Toft, alle gifte, Ole Lauridsen, Erik Møller, Kristen Bendtsen, Niels Falkesgaard, Jakob Madsen, B. Rytter-Andersen, L. Noergaard, Josef Tuborg, alle gifte, Mads Lyng, M. Bruun, Jacob Schou, Lars Pedersen, Niels Eskildsen, Laust Kristian Thøtt, Jens Simonsen og Chr. Clausen, alle gifte.

Skodborg = Vandfald Herreders og Lembvig Landbosforening. (Fortfat)

6. Formanden oplæste Beretning fra

Gastmof
Dybe; 4
Carl An
Jensen 5
Tre
Nie
dersen 6
Møborg
Jens 7
Pedersen
Ole Tan
Gribdal,
Trans; 8
Poul P
Tustjær,
Chr. Ca
Fje
Døl
Bøsting
Niels R
Nielsen,
Dem; 9
Faberj
Fen
Ole
sen, Mø
ager, M
Jens W
Beder C
Beder W
Jensen R
Sørensen
Pedersen,
Dybe.

7.
sen fra
gif ud i
frugtdyr
vi er na
staa vi i
thi mede
med Mø
dyrker m
Kreature
da det
for haat
sig bedst
ningen.
giver fac
gødt til
drive Ko
Kornfort
imum i
imod M
give et f
var der
uvæsentl
lagde an

Syn af døde og saarede Mennesker imellem inddrevne Vragstumper fra Baadene.

Den første Melding om Ulykken indtraf i Morges omtrent Kl. 6, da Redningsinspektøren igjennem Telefonen blev allarmet, og der fra en af Redningsstationerne forlangtes Lægehjælp, denne blev ogsaa hurtig ydet, og to af Byens Læger opholde sig paa Harbøre og forbinde de Saarede. Man havde dog den Gang ingen Anelse om Ulykkens Omfang.

Længere Nord paa ere ogsaa Mange forulykkede, fra Agger ere tre Baadelav med 13 Mand gaaede under, ligeledes om Natten.

Fra Klitmøller meldes der om 4 Forulykkede, fra Vangsaa om 3 og fra Nørre Vorupør om 2. De fra Harbøre Forulykkede ere:

Poul Hav, gift, Niels Paakjær, gift, Mads Kyndi, Søren Jensen Lyng, gift, Anders Iversen, Jens Tommerup, Ole Toft, alle gifte, Ole Lauridsen, Erik Møller, Kristen Bendtsen, Niels Falkesgaard, Jakob Madsen, P. Rytter-Andersen, L. Noergaard, Josef Tuborg, alle gifte, Mads Lyng, M. Bruun, Jacob Schou, Lars Pedersen, Niels Eskildsen, Laust Kristian Thøtt, Jens Simonsen og Chr. Clausen, alle gifte.

POLITIKEN.

Intet.

2. DAG

ONSDAG DEN 22. NOVEMBER

Lemvig Avis

Fællesmeddelelse Den forfærdelige Ulykke,

som Natten til i Gaar har ramt den fattige Fiskerbefolkning paa den mest fremskudte Del af Jyllands Vestkyst, lige fra Harboøre og op til Hansted, er den største, som nogen Nulevende kan erindre. Ikke mindre end 49 Mænd, hvoraf Størstedelen Familiefædre have fundet Døden ved denne Ulykke og der er derfor, foruden stor Sorg over saa mange tildels unge og raske Mænds Bortgang, til-lige stor Nød blandt de fattige Efterlevende.

Amtmand **Dreyer** i Ringkjøbing, Formand for Kronprins Frederiks Fond, er derfor strax i Morges rejst til Harboøre for ufortøvet at faa dannet en Komitee til Lindring af den første Nød ved Ulykken, hvor-hos det meddeles os, at Kronprins Frederiks Fond har stillet 2000 Kr. til Disposition for den nævnte Ko-mitee.

Af Enkeltheder ved de forskellige Ulyk-kessteder skulle vi meddele:

Fra Harboøre:

Af de to ud for Fjaltring gaaende Baade kom den ene i Land ved egen Hjælp, men med knækkede Aarer, medens den anden Baad reddedes af Redningsbaaden fra Tuskjær. En tom Baad er ligeledes drevne i Land ud for Fjaltring; det skal være den, af hvilken Redningsbaaden fra Lilleøre reddede Besæt-ningen. Ud for Ferring kom tre Baade velbe-holdne i Land trods den stærke Brænding. Det var for største Delen Fiskere fra Ferring, der tog ud med Redningsbaaden fra Lilleøre, da som tidligere omtalt næsten alle Fiskere fra Harboøre vare taget paa Havet. Fiskerne fra Ferring havde ogsaa været ude, men vare snart gaaede i Land igjen, da de mærkede, hvor oprørt Havet var. Der havde først væ-ret saa stærk Lavvande, at man ved Bovbjerg kunde gaa tør helt ud til Vraget af Damperen »Lutka«, men da Vinden sprang om, fulgtes dette af et pludseligt og stærkt Højvande. Rimeligvis staar dette i Forbindelse med de voldsomme Storme, der i Søndags og Man-dags have raset ved den engelske Nordsøkyst og i Kanalen mellem England og Frankrig. Paa Harboøre ere 20 Hustruer blevne Enker og 74 Børn faderløse, foruden de økonomi-ske Tab de have lidt ved Baadenes og Gar-nenes Forlis, Tab, der dog i Sammenligning med de Menneskeliv, der gik tabt, knapt tør nævnes. Af Ligene ere kun 11 drevne i Land i Løbet af Dagen i Gaar.

I Fortegnelsen i vort Gaardsnummer over de Forulykkede stod Mads Kyndi, skal være Lars Kyndi, og M. Brun skal være Jakob Brun samt N. Noergaard i Stedet for N. Nørgaard.

Endvidere er forulykket Mads Larsen, Carl Johan Johanson og N. P. Andersen.

Fem ere mere eller mindre haardt kvæstede. I Nat ere endnu tre af de savnede Fiskeres Lig drevne i land.

Den sørgelige Ulykke, der i Gaar har bragt Sorg over Harboøre og Jammer i saa mange Familier, er af en saa omfattende, i Mands Minde ukjendt Udstrækning, at den upaatvivlelig vil vække den dybeste Medfølelse overalt i Landet, hvor Efterretningen trænger hen. Der kan næppe være Tvivl om, at der overalt vil vise sig Redebondethed til at hjælpe, hvor en saa stor Mængde Familieforsørgere pludselig ere bortrevne fra Hustru og uforsørgede Børn, eller mulig fra gamle Forældre, hvis Støtte de have været. Og i denne By og dens Omegn, hvor vi vide, at Harboørefiskernes møjsommelige Erhverv i lang Tid har givet et saare kummerligt Udbytte, kunne vi ogsaa bedst skjønne, at Nøden nu maa være meget stor derude. Under disse Forhold tro vi at være i den fuldeste Overensstemmelse med vore Medborgere, naar vi allerede nu paakalde Godgjørenheden overfor disse Mennesker, hvem en frygtelig Ulykke paa en Gang har bragt baade Sorg og Savn, og vi have allerede haft et talende Bevis herpaa, idet vi, inden vor Løbeseddel om Ulykken endnu var fuld-

stændig omdelt i Byen, modtog et Bidrag paa 20 Kr. til de Forulykkedes Efterladte. Det er en Selvfølge, at der vil blive aflagt Regnskab for, hvad der indkommer paa Bladets Kontor, og at Beløbet vil blive overgivet den Komitee, der ventelig vil blive dannet paa Harboøre til Uddeling efter bedste Skjøn.

Indsendt:

I disse Dage, da Døden har bortrevet en Mængde fattige Familieforsørgere under Bestræbelsen for at tjene Brødet til deres Hustruer og Børn ved deres farefulde Gjerning, cirkulerer en Liste blandt Byens Borgere angaaende Deltagelse i et Bal Søndagen den 4. Decbr.

Skulde vi ikke ofre de Penge, som kunne spares ved at undlade at deltage i dette Bal, til Hjælp til at lindre den Nød, som den rædselsfulde Katastrofe har bragt over saa mange fattige Hjem, til at bidrage til at de mange bitre Taarer, som de ulykkelige Enker og mange stakkels fattige faderløse Børn fælde i Anledning af Ulykken, ikke ogsaa skal blandes med Taarer, fordi de mangle det daglige Brød.

Dette henstilles til rettænkende Medborgeres Overvejelse.

Borgerklubbens Bestyrelse vilde gjøre sig fortjent ved at tage denne Sag i sin Haand og lade Listen, som cirkulerer, omforme saaledes, at det omtrentlige Beløb, der vilde indgaa til Ballet tegnedes og benyttedes i ovennævnte velgjørende Øjemed; og jeg er overbevist om, at de fleste, som have tegnet sig, eller tænkt paa at deltage i Ballet med

Glæde ofre Fornøjelsen for at lindre Nøden.
I.

Vi anbefale ovenstaaende Forslag paa det
Varmeste.

Red.

Opfordring

Man henstiller herved til rette Vedkommen-
de, at foranstalte en Indsamling til Fordel
for de forulykkede Fiskeres Efterladte, efter
Gudstjenesten i Struer Kirke paa Fredag.
Ved denne Lejlighed, hvor Vilhelm Beck
taler, vil en Masse Mennesker komme til
Stede, og man kan sikkert vente, at de Fleste
have det rette Hjertelag til at yde en Skærv til
Lindring af den grænseløse Nød og Elendig-
hed, som vil indfinde sig i de mange Hjem,
hvis Forsørgere paa en saa grufuld Maade
ere bortrevne. Herved foregribes ikke paa
nogen Maade senere Indsamlinger, som for-
haabentlig ville blive iværksatte hele Landet
over – tværtimod! Vi ville kun give et godt
Eksempel til Efterfølgelse.

F.

*

Vinden er Østen, og Maanen er oppe
Havbredden ligger smilende klar.
Alt aander Fred og fra Baadenes Toppe
Spejler Lanternen i Søens Glar.

Fiskerne bjerger til Kone og Børn
Lidt af den Rigdom, Havet ejer,
Strengt er Erhvervet, mangan en Tørn
Tages skønt Udbyttet lidet vejer.

Hjemme i Hytten Familien ser
Ud over Stranden om Baaden lander,
Kaffen er klar og Børnene be'r
Om Lov til at bære Kopper og Kander.

Saa falder der Skud fra Signalkanoner,
Vinden er kæntret og Faren er stor,
Brændingen stiger, voxer mens Toner
svulmer af Bølgernes ilende Kor.

Grejerne væk, hejs Sejlet: Afsted!
Vi maa i Land, om vi nogentid
naar det.

Hjælp Herre Gud, gennem
Brændingen med.
Er Du ej med, vel nedenom gaar det.

Saa lysner Dagen og Ulykken maales
Femti Mand er bleven derude.
Baade og Redskab mer end kan taales
Søndret i Havrevlen Stumperne lude.

Kom da hver Mand, der har Hjerte
og Evne
Giv os en Skjærv til Enke og Barn,
Milnd Deres Sorg og hjælp Dem
at stævne
Frem for at redde Fremtidens Garn.

*Til de forulykkede Fiskeres
Efterladte følger hermed 10 Kr.*

*

Det er en Selvfølge, at vi med Glæde mod-
tager og indsender til den Komitee, som
snarest vil blive dannet for at lindre den for-
haanden værende Nød, de Bidrag, som del-

tagende Velgjørere og Velgjørerinder maatte sende os til de forulykkedes Efterladte.

Udgiveren.

POLITIKEN.

Den store Storm

**Forfærdelige Søulykker
 og
 Hærgende Oversvømmelser**

Hundreder af Mennesker omkomne

Et frygteligt Stormens Uvejr har Nætterne til iforgaars og igaar raset over en stor Del af Europa og anrettet forfærdelige Ulykker, om hvis fulde Omfang endnu Ingen kan vide helt Besked. En Nordøstenstorm har fremkaldt Højvande i Østersøen, der har skabt omfattende Oversvømmelser paa de nordtyske Kyster, saaledes at Vandmasserne er trængte ind i flere af de større Byer, der staar i direkte eller indirekte Forbindelse med Havet i Rostock, Warnemünde, Kiel, Flensborg osv. I Kanalen ved Calais har Stormen raset med grufuld Vælde, sat Havet i et fraadende Oprør, der i Mands Minde ikke kendes værre. I vildt Raseri har det sydende Hav, pisket af den forbitrede Storm, afbrudt de telegrafiske Ledninger, slaadet Dampere og Sejlskibe i Stumper og Stykker, knust Bygninger, over-

skyldet Landskaber og dræbt Hundreder og atter Hundreder af levende Væsner.

Desværre: ogsaa Danmark har faaet sin sørgelige Del af Ulykkerne, og paa Jyllands nøgne, fattige Vestkyst, tæt under Jammerbugten, hvis blotte Navn bærer Bud om Ulykke, har den grufulde Tilskikkelse faaet sit mest sorgvækkende Udtryk. Klitternes brave, fattige Fiskere er i Forgaars Nat som sædvanlig gaaede i Havbaadene for at gøre deres Fiskefangst. Havet har været roligt og tillidvækkende, kun en svag Nordøstvind har rørt dets Bølger, og Intet har tydet paa, at denne Nat, tværtimod at bære Fangst og Fortjeneste, skulde have Ulykke, Død, Fortvivelse og Graad i sit Skød. Henad Morgenstunden er *det* sket, hvorom alle Telegrammerne fra de forskellige Steder paa Kysten bærer ensformigt Budskab: Der er pludselig indtraadt mørkt Vejr, Vinden er drejet om i Nordvest, og inden faa Minuter har Havet været i brølende Oprør. Uvejret er kommet saa hurtigt, uventet og voldsomt over den intetanende Fiskerbefolkning, at ingen af de sædvanlige Forholdsregler mod Søulykker har kunnet komme til Anvendelse – der kunde ikke signaliseres, ikke sættes Baade ud, Brændingen inde under Land har været saa voldsom og Havet saa oprørt, at Ulykesværkets Fuldbringelse kun har kostet et ringe Spand af Tid.

Hvad Ritzaus Bureau i hurtig Rækkefølge og med knappe Ord meddeler om disse Ulykker er følgende:

